

Er ref/dnr: Ju2025/01117

Vårt dnr: 2025/0100

Justitiedepartementet

Stockholm, 11 september 2025

Yttrande över SOU 2025:52 Ökad insyn i politiska processer

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen välkomnar kommitténs förslag om ett nationellt transparensregister. Förslaget kan stärkas ytterligare genom att:

- Lägga ansvaret för rapportering på mottagaren/beslutsfattaren.
- Införa ett mötesregister som en bärande del i ett transparensregister.
- Alla möten bör omfattas av rapporteringskrav, inte enbart möten i pågående processer.

Specifika synpunkter

Naturskyddsföreningen välkomnar kommitténs betänkande. Det viktigt att politiska beslutsfattare har en dialog med olika samhällsaktörer för att utveckla politiken och landa i bra förslag och beslut. Idag saknas dock insyn kring vilka aktörer som har tillgång till och påverkar politiska beslutsfattare i Sverige. Ökad insyn och transparens är därför en central demokratifråga.

Naturskyddsföreningen välkomnar förslaget om ett transparensregister, men ser att några viktiga risker kan undvikas och systemet göras mer ändamålsenligt genom ett par huvudsakliga förändringar.

Förändrat ansvar för rapportering: Kommittén föreslår att ansvaret för rapportering läggs på avsändaren/lobbyaktören. Att ansvaret läggs på så många olika aktörer riskerar att leda till en hög administrativ börda för små organisationer, olika tolkningar och utebliven rapportering. Det är sårbart att bygga ett system som bygger på att små aktörer – som ibland jobbar helt ideellt – ska ha kunskap om systemet och resurser att rapportera på rätt sätt.

För att säkra en ökad samt mer enhetlig regelefterlevnad och minimera risken för en alltför hög administrativ börda anser Naturskyddsföreningen att ett svenskt system för transparens bör följa EU-systemets ordning där ansvaret för årlig övergripande registrering vilar på avsändaren/lobbyaktören, medan ansvaret för löpande registrering av möten vilar på mottagaren/beslutsfattaren.

Registrering av enskilda möten: Möten i olika former – fysiska, digitala och över telefon – utgör en viktig påverkanskanal då det möjliggör direkt dialog. För att säkra ett effektivt och ändamålsenligt transparensregister anser Naturskyddsföreningen att systemet bör innehålla krav på löpande registrering av möten oavsett form. Registrering av möten bör omfatta uppgifter om avsändare, datum för mötet och vilken eller vilka frågor som avhandlats. Ansvaret för registrering bör läggas på politiker och berörda tjänstemän, av de skäl som anges i föregående punkt.

Utvidga vilka frågor som omfattas: Betänkandets förslag att begränsa rapportering till frågor om pågående ärenden – och att definiera dessa som när en proposition är lagd – är alltför begränsande. När en proposition har lagts är påverkansfönstret nästan stängt. Det är av minst lika stort intresse att få insyn i de processer som föregår en proposition och vilka som försöker påverka i dessa. En begränsning till lagda propositioner exkluderar också i princip EU-processer. Då en så stor del av de politiska besluten fattas på EU-nivå är det viktigt att även fånga in det lobbyarbete som görs gentemot regering och riksdag i EU-frågor. Av dessa skäl bör alla möten omfattas av krav på registrering, oavsett om det berör en pågående process eller inte. Inom EU-systemet rapporteras vilken process ärendet berör om det rör en process som formellt pågår, annars räcker det att fylla i ämnet för mötet. Ett svenskt system kan utformas på ett liknande sätt.

Sammanfattningsvis är Naturskyddsföreningen positiva till intentionen och riktningen i kommitténs förslag, men ser att förslagen ovan skulle göra ett transparensystem mer effektivt.

Detta remissvar har utarbetats av Annelie Andersson, policychef vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Beatrice Rindevall
ordförande